

Timothy Tsen-ho Wang

Volovska dota

V življenju obstajajo trenutki, ko nam tudi Schubert ne more ničesar povedati ...

Henry James: *Portret neke gospe*

Vaščani so se Wan-faju smejali za hrbtnom. Celo tik pred nosom so se mu prezirljivo mrščili in se niso bali, da ga bodo razjezili. Morda so bili tako nesramni, ker je bil skoraj povsem gluha.

Toda Wan-fa ni bil čisto gluha. Večino časa so mu njihove žaljive besede bobnele v ušesih. To se mu je res zdelo obžalovanja vredno.

Ko se je Wan-fa vrnil iz službe, v kateri je z vozom prevažal tovor, je običajno odšel v japonsko krčmo na dobro večerjo. Končno je imel svojega vola in voz. Z njima je za en prevoz lahko zaslužil tudi trideset novih tajvanskih dolarjev. Zadnje čase se mu je v življenju dobro godilo. V primerjavi s preteklostjo se mu je sedanost zdela zelo prijetna. Ni mu bilo več treba preživljati družine, zato je lahko ves zaslužek zapravil zase, celo po tem, ko so ga izpustili iz zapora! Tega vsekakor ni pričakoval. Kako nenavadno, kajne?

Kadar koli je imel v žepu nekaj denarja, se je kmalu znašel v krčmi, kjer je z užitkom okušal pečeno raco z dišečo koreniko kitajske angelike. Nikoli še ni jedel tako dobre hrane. Vseeno pa ga je motilo, da se mu vsi vaščani smejijo. Še huje je bilo, ker ga tudi skoraj povsem gluha ušesa

Timothy Tsen-Ho Wang (1940–1990) se je rodil v Hualienu. Diplomiral je na Oddelku za tuje jezike in književnosti na Tajvanski narodni univerzi in se leta 1972 udeležil delavnice mednarodnih pisateljev na Univerzi Iowa. Na hualienski srednji šoli je učil angleščino, preden je začel dolgo kariero na filmskem oddelku tajvanskega televizijskega podjetja (Taiwan Television Enterprise, Ltd.). Prejel je literarno nagrado China Timesa za priporočene romane ter nagrado za najboljšo knjigo po izboru bralcev časopisa United Daily News. Wangovo delo obsega kritiko, romane in prevode. Zgodnje pisanje pogosto odseva Hualien, kjer je odraščal, priča o spremembah v družbi ter opisuje kmečko, običajno prebivalstvo in njegove težave. Njegova poznejša dela so duhovite pripombe na nenavadna dogajanja na Tajvanu. Med njegova najbolj poznana dela sodijo *Volovska dota*, *Vrtnica*, *ljubim te* in scenarij *Veliko tekmovanje*. Objavil je tudi številne prevode in filmske kritike.

niso vedno obvarovala pred njihovimi zaničljivimi pripombami. Če bi bila ušesa dovolj radodarna in bi povsem oglušela, bi mu bilo morda lažje. Morda bi se tudi bolje počutil ob tem, ko se je oklepал steklenice piva, brezplačnega piva, ki mu ga je dal tisti tip po imenu Gan.

Čim je sedel, je krčmar prihitel k njemu s poplavo vljudnih besed, ki jih Wan-fajeva ušesa niso dobro ujela. Ne, slišal ni niti ene spoštljive besede. Bilo je, kot bi gledal nemi film: videl je samo krčmarjeve suhe ustnice, ki so se znova in znova odpirale in zapirale, in ni vedel, kaj govori. Včasih so se možakova usta premikala tako počasi, da je bilo videti, kot da zeha; in potem tako hitro, da je bil podoben lačnemu psu, ki gloda kost brez mesa. Wan-faju se je zdel že kar trapast, ko je tako vneto premikal ustnice. Ko je pomislil, da je končno našel nekoga, ki bi se mu lahko posmehoval, je Wan-fa postal boljše volje. Krčmar je usta približal Wan-fajevemu ušesu, kot bi mu hotel zaupati skrivnost, in zavpil vse tisto, kar je povedal prej. Bobneči glas se ni skladal z njegovim drobnim, koščnim telesom.

“Krožnik ocvrtih polžev in skledico tainanskih rezancev,” je naročil Wan-fa in strmel v krčmarjevo mastno plešo.

“Boste še kaj spili? Imamo deset let staro vino Red Dew!”

Wan-fa je odkimal tako počasi in enakomerno, kot bi ga upravljal električni motor, in na mizo vzvišeno postavil steklenico piva, ki jo je dobil od Gana.

Dve mizi stran je sedelo pet mladih vaščanov. Praznovali so in se hrupno igrali pивske igre. Ko je prvi od njih zagledal Wan-faja, je odprl usta in spregovoril. Drugi štirje so se nehali igrati in so hkrati obrnili glave, skoraj tako, kot bi bili na vadišču in bi jim narednik ukazal: “Oči na desno!” Toda njihovi zoporni pogledi so bili prezirljivi in nič kaj vojaško resnobni.

Drugi od njih je vstal in začel opletati z jezikom. Komaj je povedal svojo pripombo, že se je zvijal od gromkega smeha, ki so se ga nalezli še njegovi pajdaši. Vsi so se tako smejali, da so se tresli od glave do peta. Vaščan, ki je imel tako veliko glavo, da se je zdelo, da je večja od njegovega trupa, je nenadoma podržal roko v zrak, da je utišal druge, in živčno pogledal Wan-faja. Tisti, ki je Wan-faja prvi opazil, je skočil na noge, se prijel za eno uho in zaklical: “Naj te ne skrbi! Gluh je kakor kamen. Res misliš, da bi se ta sramota sicer lahko zgodila?”

Vsaka beseda je v Wan-fajevih dvakrat zaklenjenih ušesih zazvenela kot medeninast gong. Takrat ko so ga ravno izpustili iz zapora, bi ob takšnih besedah zardel od sramu. Zdaj se mu obraz sploh ni obarval; bilo je, kot bi se dvignil nad takšno zasmehovanje.

Mladi možje so se obrnili nazaj k mizi in nadaljevali divjo igro.

Wan-fa je odprl pivo in si ga natočil v kozarec. Hotel ga je izpiti, ko je v grlu začutil val slabosti, kot vsakič, kadar je pil Ganovo pivo. Da, ob misli na Gana se je pivo spremenilo v žolč.

* * *

Morda je bil Wan-fa pravzaprav reinkarnacija obupno zadolženega reveža, saj je imel vse življenje denarne težave. Poročil se je z dekletom po imenu Ah-hao, kar pomeni "dobra", vendar mu zakon ni prinesel nič dobrega, nasprotno, njegovo življenje je postajalo vedno slabše. Wan-fa je od očeta podedoval košček zemlje, na katerem sta z ženo sadila vso mogočo zelenjavo in zelišča, ampak jima nič ni uspevalo. Eno leto sta gojila travo, ki zdravi pljučnico. Trava je rasla in zakoncema se je obetala dobra žetev. Potem pa je nevihta prinesla poplavo, ki ni odplaknila samo trave, ki zdravi pljučnico, temveč tudi vso prst. Kmalu po tem sta morala pobegniti pred ameriški bombnimi napadi, bila je druga svetovna vojna. Takrat so Wan-faja začela boleti ušesa. Povedali so mu, da je bila verjetno kriva umazana voda, ki mu je pljusnila v ušesa, medtem ko se je umival v reki. Ni se mogel takoj zdraviti, saj je bilo med vojno zelo težko najti zdravnika. Ko je bolečina v ušesih postala nevzdržna, je poiskal zdravnika – in našel takšnega, ki se je spoznal predvsem na ženske težave. Zdravnik je Wan-faja zdravil s podrobnim znanjem o jajčnikih in maternici. Wan-fa je nazadnje izgubil samo osemdeset odstotkov sluha, kar sicer ni bilo zares grozno, vendar je zaradi tega vsako službo izgubil takoj, ko so ga najeli. Ljudje so se hitro naveličali kričanja, saj je bilo vedno videti, kot da se prepirajo. Wan-fa in Ah-hao sta se selila od okrožja do okrožja, od okraja do okraja, dokler se nista nazadnje ustalila v tej vasi. Z družino sta se naselila v majhno kolibo pri pokopališču, ki je bilo tri kilometre oddaljeno od vasi. Wan-faja je najel možak, ki je z volovskim vozom prevažal tovor, in Wan-fa je zaslužil komaj toliko, da njegova družina ni stradala. Ko Ah-hao vsaj ne bi bila tako navdušena nad kockanjem! Kadar se je zadolžila do vratu, je prodala hčer, dokler ni prodala vseh treh, dveh sinov pa ni hotela prodati. Kdo ve, zakaj ne – morda je mislila, da bo dobila še več potomcev. Zato ni bilo čudno, da se je njihovo življenje kmalu močno poslabšalo.

Njihova kočica je stala ob poti, ki je vodila na pokopališče. Bila je nizka in povešena, kot razcapan starec, ki v ledenem zraku ne more hoditi vzravnano. Ob pokopališču, nekaj metrov od njihove kočice, je stala razmajana koliba, kjer je nekoč živelo nekaj ljudi. Toda oni so se leto poprej odselili nekam, kjer je živelo več ljudi; morda so se preveč bali strašljivega

vzdušja ob pokopališču. Koliba je bila zdaj povsem prazna, kot letovišče za duše in duhove.

Ob pokopališču so zdaj živeli samo Wan-fa in njegova družina, družbo pa so jim delali duše in duhovi. Povsem naravno je bilo torej, da je Ah-hao, takoj ko je to opazila, navdušeno pritekla povedat možu še vročo novico, da se je nekdo naselil v prazno kolibo.

“Nekdo se je naselil v kolibo! Zdaj nas zlobni duhovi ponoči ne bodo več nadlegovali, saj imamo soseda.”

Novica na Wan-faja ni naredila posebnega vtisa. Sploh ne. Polovico življenja je preživel v tistem svetu, zato ga sosedje niso zanimali.

Spodnjo srajco je snel z bambusovega droga in si z njo pokrill gole prsi. To je bila njegova edina spodnja srajca. Ponoči jo je slekel, da so jo lahko oprali, in naslednji dan je bila opoldne že dovolj suha, da jo je lahko oblekel. Nekoč je imel še eno spodnjo srajco, da ju je lahko menjal, vendar si jo je njegov najstarejši sin “izposodil”, ko je šel v mesto iskat službo. “Kadar si v stiski na poti, je huje kot takrat, kadar si v stiski doma.” Kot vsak oče je tudi Wan-fa nekaj žrtvoval za sina.

Wan-fa si je na glavo poveznil dežni klobuk s širokimi krajci, odšel naravnost na delo in niti pomislil ni na to, da bi obiskal soseda. Ah-hao mu je sledila do vrat in razprla roke, da so bile videti kot oklepaji za njeno suhljato telo. “Ne boš obiskal novega soseda? Mogoče mu lahko pomagaš pri popravilih,” je rekla. Njena usta so zazevala kot luknja, od ušesa do ušesa.

Wan-fa se je pretvarjal, da ni ničesar slišal, in je brez besed odhitel.

Vrnil se je ob mraku. Sedel je na tla ob vhodu in počasi pokadil ceneno cigareto. Še vedno ni hotel obiskati soseda, čeprav bi mu pot vzela samo minuto. Tisti večer Ah-hao nad sosedom ni bila več tako navdušena, kot je bila zjutraj. Pritoževala se je.

“*Gan!*¹ Preklete! Sploh nima družine. Sam in samski je. Iz Lukanga je prišel, veš. Govori tako, kot vsi od tam, sliši se, kot bi bil hudo prehlajen. Komaj ga razumem. Prekleti kurbir! Mislila sem, da bom dobila žensko družbo.”

Wan-fa je pihal dim in ni odgovoril, saj se je delal, da je ne sliši. Ah-hao se je postavila precej bliže in je ravno hotela ponoviti vse, kar je povedala, vendar jo je Wan-fa zavrnil, rekoč: “Nehaj ponavljati vse, kar rečeš, prav? Saj nisem gluhi.”

“Ho, nisi gluhi? Pa kaj še.” Usta so ji spet preklala obraz od ušesa do ušesa (Ah-hao bi lahko svojega moža v enem grizljaju požrla.) Dodala je: “Sram naj te bo. Tak si, kot prašiči, ki ne vedo, da so umazani.”

¹ *Gan* je huda kletvica. Kitajska pismenka zanjo je drugačna od tiste za sosedovo ime, vendar se obe izgovorita enako.

Wan-fa tisti dan ni obiskal moža iz Lukanga in tudi naslednji dan ne. Bal se je, da bodo njegova bolna ušesa na tujca naredila slab vtis. Ni mogel razumeti, zakaj se sosed ni oglasil, da bi jih pozdravil ali da bi si izposodil kladivo – gotovo si je želel kaj pribiti na zid, saj se je komaj vselil v kolibo. Možak je vsak večer zgodaj zaprl vrata, kot bi se bal, da ga bo prišel strašit ženski duh. Čeprav ga še ni spoznal, je Wan-fa vseeno vedel nekaj malega o njegovem življenju. Ah-hao mu je dan in noč pravila novice o sosedu, da jih je lahko premislil in prelel. Možak je bil star petintrideset let, skoraj deset manj kot Wan-fa, in se je pisal Gan. Prodajal je obleke. Trenutno jih je nameraval prodajati v tej vasi, zato je najel kolibo. Wan-fa ni razumel, kako naj bi trgovcu koristilo, da stanuje zraven pokopališča. Ker mu je Ah-hao povedala toliko stvari, se je Wan-fa počutil, kot da se z Ganom že dobro razume, čeprav se še nista srečala.

“Si sam kuha?” je zaskrbljeno vprašal ženo.

“Nisem bila pozorna na to,” je odgovorila Ah-hao, ki je zasukala glavo in zamišljeno pogledala proti Ganovi kolibi. “Ja, pa že. Kdo bi mu sicer kuhal? Hudiča! Čisto sam prodaja obleke in si kuha. Res je krasen, se ti ne zdi?”

Wan-fa in Gan sta se nazadnje srečala.

Ko je Wan-fa opazoval Gana, ki se je približeval ter ritmično odpiral in zapiral usta, ni vedel, ali žveči hrano ali govori. Gan je priskočil k njemu kot žerjav. Ah, grozljivo smrdi, si je rekel Wan-fa, vendar si iz vljudnosti ni zamašil nosu. Gan si je s prsti nenehno ril po pazduhah, kot bi imel tam naseljene cele družine uši, ki so zamujale s plačilom najemnine, zato se je odločil, da jih bo izselil. Bolj kot se je praskal, huje je smrdel. Nato je spregovoril. Wan-fa ni razumel, kaj mu je razlagal, saj je ujel samo vrsto zvokov, oh, oh, oh, kot bi imel možak v ustih velik kos na pari skuhanega kruha. Wan-fa se je vseeno široko nasmehnil, kot bi razumel. Kmalu se mu je zdelo, da ne bo mogel nikoli več zapreti ust, ker se je tolikokrat na silo zarežal. Wan-fa je nekajkrat spregovoril, vendar ga je Gan vsakič zmedeno pogledal. Očitno njegovi odgovori spet niso ustrezali vprašanjem. Naj gredo ušesa k vragu. Naj gredo vsi k vragu! Nenadoma mu Gan ni bil več všeč. Ah-hao je prišla iz kočice in kramarju pomahala s šivanko in nitjo.

“To je gospod Gan,” je povedala Wan-faju. “Prišel si je izposodit šivanko in sukanec. Rekel je, da bi te že prej prišel obiskat, ampak je bil preveč zaposlen s prodajanjem oblek. Saj veš, vsako jutro mora zelo zgodaj oditi na delo.” Govorila je kar se da glasno, kot bi nagovarjala tisočglavo množico.

Obrnila se je h Ganu in stišala glas. S prstom si je pokazala na uho, nenehno in pretirano je odkimavala. Očitno je Ganu povedala, da je Wan-fa gluhi. Gotovo mu je povedala, saj Gan sicer ne bi gledal tako presenečeno, kot da je v temi našel nekaj, kar bo osupnilo vesoljni svet.

Nato je pazljivo pogledal Wan-faja in poskušal ugotoviti, kaj mu manjka na obrazu. Wan-faja ni bilo sram. V preteklosti bi bil zelo razburjen, celo jezen, ker je žena razkrila njegovo hibo.

“Kako vam gredo posli?” je s prisiljenim nasmeškom vprašal Wan-fa.

“No, kakor kdaj,” je Ah-hao kriče ponovila Ganov odgovor. “Gospod Gan te sprašuje, s čim se ukvarjaš.”

“Oh.” Wan-fa je prekrižal roke na prsih in Ganu namenil še en nasmešek, kot bi se norčeval iz samega sebe. “Jaz ljudem samo prevažam blago z najetim volovskim vozom.”

“Vam gre dobro?” je vprašal Gan. Zdrznil se je, kot bi mu po hrbtenci stekla električna, in sunkovito zakopal prste v pazduhe. Gotovo ga je grozno srbelo. Celu usta je grdo nakremžil. Wan-fa je njegovo vprašanje slišal, zato enkrat za spremembo ni potreboval Ah-haojine pomoči.

“Zasluzim ravno dovolj, da preživimo iz rok v usta. Če bi imel svoj volovski voz, bi mi vsekakor šlo bolje.”

Ah-hao je ponovila Ganovo naslednje vprašanje: “Koliko bi stal volovski voz?”

“No, rabljen stane tri do štiri tisoč novih tajvanskih dolarjev. Kaj pravite? Da bi jaz kupil voz? Oh, ne, kje pa naj dobim denar? Petdeset let bom star, nisem več mlad. Ničesar ne morem prihraniti. Kaj ne poznate starega pregovora: *Če do štiridesetega nisi prihranil dovolj, boš garal in trpel do zadnje sape?*”

Po tem srečanju so se skoraj vsako noč zbrali pri Wan-faju. Ah-hao je sedela med moškima in služila kot slušni aparat. Gan je strašno zaudarjal in se je še vedno praskal, kot bi bil s tem zasvojen. Z Ah-hao sta znova in znova prijetno klepetala, kot da Wan-faja sploh ne bi bilo tam. Ker je Gan precej potoval, ga je Ah-hao spodbujala, naj ji pripoveduje o radosti in blišču mest. Njen glas je bil tih in mehek šepet. Ob takih večerih je šel Wan-fa spat hkrati s svojim drugim sinom, ki je bil najmlajši od petih otrok, in je Gana in Ah-hao pustil, da sta se pogovarjala pozno v noč.

Ah-hao je pogosto hodila klepetat h Ganu. Pomagala mu je pri pranju in šivanju. Gan jima je povedal, da je že v otroštvu izgubil starše, potem pa se je sam potikal naokrog. Pogosto je povedal Ah-hao, da še nihče ni tako lepo skrbel zanj. Včasih je dovolil, da je Ah-hao domov odnesla nekoliko poškodovana oblačila, ki jih njegove stranke niso hotele kupiti. Ker je bil Gan tako radodaren, Wan-faja ni več skrbelo, ali bo naslednji dan njegova spodnja srajca dovolj suha, da bi zakril svojo goloto.

Morda je Wan-fa začel zahajati h Ganu v znamenje hvaležnosti. Vedno bolj se je navajal na težki smrad Ganovih pazduh.

Ganu je šlo delo zelo dobro od rok in je pomislil, da bi morda lahko najel pomočnika. Nazadnje je svoj načrt predstavil Ah-hao. Ko je slišala veselo novico, je odhitela domov, da bi jo povedala Wan-faju.

“Nekaj razburljivega ti moram povedati,” mu je rekla. Stopila je bliže k Wan-faju, ki je ležal na rogoznici in se z eno dlanjo dotikal svojega ramena. “Moram ti povedati nekaj krasnega. Gan je vedno preveč zaposlen, zato naju prosi za uslugo: naj mu najin najmlajši sin pomaga prodajati obleke. On ga bo nahranil, poleg tega mu bo plačeval dvesto novih tajvanskih dolarjev na mesec. Preklete! Res misliš, da boš dobil boljšo ponudbo? *Gan!* Tvoja mesečna plača ni nič boljša od tega. No, kaj praviš? Boš sprejel njegovo ponudbo? Otrok je vendar star že petnajst let. Čas je, da vidi svet.”

Z dodatnim zaslužkom bi lahko precej bolje živeli. Nikakor ne bi bilo smiselno, če bi ponudbo zavrnil. Wan-fa je sedel in dejal: “Reci gospodu Ganu, naj za fanta dobro poskrbi.” Nato je spet legel, na ustnicah pa mu je zaigral vesel nasmeh.

Ah-hao je sedla na rogoznico in odvrnila: “Ko bom dobila sinovo plačo, bom kupila nekaj pujskov. Lahko jih krmiva s sladkim krompirjem, ki ga bova posadila na tole pobočje. Saj si verjetno slišal, da cena svinjine nenehno raste. Precej bova zaslužila, če bova gojila pujse.”

Njun sin je naslednji dan odšel h Ganu. Skupaj sta potiskala voz, poln raznih oblek. Odpeljala sta ga vse do vasi, kjer sta blizu tržnice oblačila pogrnila na rogoznice in jih prodajala. Ah-hao prej ni pogosto hodila v vas, zdaj pa je skoraj vsak dan spremljala Gana in svojega sina. Če sta imela med prodajanjem preveč dela, jima je pomagala. Včasih je v vas odnesla naročaj tarovih listov, ki jih je prodajala trgovcem s svinjino in ribami, da so vanje zavijali svoje dobrine. Takoj ko jih je prodala in je imela v mošnji nekaj denarja, je šla kockat. Ne glede na to, kako zelo se je skrivala, jo je Gan vedno opazil. An-hao se ni bala, da bo Gan njeno skrivnost razkril Wan-faju, saj je vedela, da ga Wan-fa nikakor ne bi mogel razumeti, ker je imel tako močen naglas. Poleg tega je bil Gan še bolj zagrizen kockar od nje. Vaščani so kmalu opazili, da sta začela skupaj zahajati v igralnico.

Ni trajalo dolgo, že so začeli vaščani širiti zgodnico, ki je bila še bolj zabavna kot komedije Stana in Olia. Oh, si slišal, da je začel Gan naskakovati Ah-hao? Nekdo ju je celo videl, kako sta se goreče vrgla v ljubezensko bitko na pokopališču, za svinjakom. Deževalo je, a vseeno nista odnehala. Si lahko misliš, da sta se slekla v groznem nalivu in se v blatu trudila zadovoljiti potrebe? Saj poznaš star pregovor: Tistih, ki se radi prepirajo zaradi malenkosti, ne zanima nič, niti lastno življenje. Tistih, ki se prepustijo goli sli, ne skrbi prehlad.

“Res ne lažem,” je zatrjeval nekdo, “Ah-hao je vsaj deset let starejša od kramarja. Lahko bi bila njegova mama! No, razumel bi še, če bi bila stara coprnica vsaj podobna človeku, ampak je grda kot svinja, ni? Še en kilogram ne tehta, ampak ima usta, ki so velika kot stranišče. In prsi, ki so videti kot deska! Gotovo je boleče, če se nasloniš nanje. Ne morem si predstavljati, kateri del njenega telesa bi lahko bil všeč temu bedaku iz Lukanga.” Tako so se vaščani zabavali, ko so čenčali o škandalu.

Minil je mesec in pol, preden so Wan-fajeva zaščitena ušesa dobro slišala govorce. Sprva je bil seveda popolnoma osupel, saj še nikoli ni bil v takem položaju. Nato je postajal vedno bolj razburjen. Pogosto se je pritoževal, da so vse njegove težave izvirale iz tega, da je bila Ah-hao tako grda, zdaj pa je imela precej mlajšega ljubimca. To je torej pomenilo, da je bila njena grdota vsaj nekomu všeč. Kmalu se je Wan-faju zazdelo, da je Ganovo občevanje z Ah-hao žalitev za njegovo izgubljeno spolno zmožnost. Hkrati se je spomnil neprijetnega smradu Ganovih pazduh in možaka je začel resnično sovražiti. Ko je njegov srd naraščal, se je odločil, da je Gan ne bo zlahka odnesel. Pomislil je na pregovor: *Če hočeš obsoditi tatu, ga moraš ujeti z ukradenim blagom; če hočeš obsoditi prešuštnika, ga moraš ujeti v postelji.* Rekel si je: “Prav, Gan, le počakaj, boš že videl.”

Nazadnje se mu je zazdelo, da si je vse samo domišljjal. Da, gotovo je narobe slišal, saj sta se Ah-hao in Gan še vedno srečno pogovarjala in smejala, kadar je bil Wan-fa blizu, in ni bilo videti, da bi se počutila kriva. Nista se mu izmikala, ampak ... mar je bilo mogoče, da sta ga poskušala samo preslepiti? Sta se samo pretvarjala, da je vse po starem, da se ni nič zgodilo? Mar ne bi postal še bolj sumničav, če bi se nenadoma nehala obiskovati? Čeprav si je zastavljal vedno nova vprašanja, ni Ganu še ničesar rekel. Preprosto je nehal obiskovati njegovo kramarsko kolibo.

Gan je po navadi okrog šestih popoldne pospravil svoje blago. Potem je s pomočnikom večerjal pri vaški stojnici s hrano. Ko sta se vrnila domov, je šel fant spat v kolibo, Gan pa se je sprehodil do Wan-fajeve koče, da bi poklepetal z zakoncema. Wan-fa se je pretvarjal, da ničesar ne sliši, in ni odgovarjal na Ganova vprašanja. Večinoma je molčal, kot da bi kramarju nekaj zameril, ali kot bi mu hotel pokazati, da ni tako bedast, kot sta mislila.

Toda medtem so ga hlače kakijeve barve in spodnje srajce, ki mu jih je podaril Gan, opominjale na radodarnost, ki jo je sosed izkazal njegovi družini. Ni hotel biti nehvaležen, zato je občasno prebil led in odgovoril na kako vprašanje. Nikoli več pa ni dopustil, da bi Ah-hao in Gan ostala sama. Ostajal je čisto buden, dokler se ni pozno zvečer Gan odpravil proti svoji kolibi. Potem je odšel spat z Ah-hao. Med spanjem je čez njene prsi

položil roko. Ni hrepenel po ljubezni, temveč ji je poskušal preprečiti, da bi se izmuznila. *Ni prepozno, da popraviš ograjo po tem, ko je ovca pobegnila.* Torej nikoli ne bo prepozno, da bi poskušal popraviti svoj položaj. Zdaj je vsak dan opravil eno vožnjo manj, da se je lahko prej vrnil domov. Verjetno se je spomnil na zgodbo o slavnem rogonoscu, Wuju Dalangu. Morda se je iz te zgodbe tudi naučil, da bi moral manj delati in bolj paziti na ženo.

Vsako noč je pazil na Ah-hao in Gana. Vsako noč ju je pazljivo opazoval, samo eno noč mu je spodletelo – ko je na nebu visela polna luna.

Ko je Ah-hao dobila sinovo plačo, ni več omenila zamisli, da bi kupila in vzgajala pujske. Wan-fa je bil dovolj popustljiv, da ji je dovolil, naj dela po svoje, saj je vedel, da je namenoma prelomila obljubo. Ko je Wan-fa od svoje mesečne plače odštel račune za cigarete in kosilo, mu je ostalo samo približno dvesto štirideset novih tajvanskih dolarjev, ki jih je lahko odnesel domov. S tako borno plačo je morala njegova družina preživeti ves mesec, zato je bilo skoraj nemogoče, da bi vsaj približno dobro jedli. Vse leto so jedli samo kašo, ki je vsebovala več vode kot riža, in nekaj slabe posušene repe. S sinovim zaslužkom pa je Ah-hao pripravila nekaj bogatih večerij in zajtrkov in Wan-fa je bil več dni tako srečen, da niti pomislil ni na to, da bi preverjal Ah-haojine račune.

Tisto noč, ko je sijala polna luna, je Ah-hao pripravila riž, oradino juho in krožnik bambusovih vršičkov. Wan-fa je skoraj v eni sapi pogoltnil pet skledic riža z obilico juhe in vršičkov. Ah-hao je bila nad njegovim volčjim tekom tako presenečena, da se ji je iz grla izvil čuden zvok – hk, hk, hk, hk, kot bi se ji kolcalo.

V Wan-fajevo prazno skledico je iz malega lonca zlila še zadnjo žlico juhe in pripomnila: “Sram naj te bo, saj ješ kot tiger. Kot da že celo večnost nisi ničesar pojedel. O, več riža bi, kaj?”

Ko je Wan-fa končno nehal jesti, so mu lica žarela in se bleščala, kot bi spil preveč vina. Res je bil kar pijan od nažiranja. Dovolj je bil omotičen, da bi lahko zaspal, čeprav je bila ura komaj pol osmih zvečer. Ne smem zaspati! Gan prihaja! Ne smem zaspati!

Gan se je ustavil nasproti Ah-hao, počepnil, kot bi se hotel olajšati, in začel govoriti. Wan-fa je tiho vlekel cigareto in vmes nekajkrat zadremal. Cigareteta mu je zdrsnila iz prstov in padla na tla. Ah-hao se je nagnila tako blizu k njemu, da mu je skoraj požvečila uho, in dvakrat rekla: “Pojdi spat, prav? Videti si izmučen.”

Wan-fa se je zdrznil, odprl oči in presenečeno ugotovil, da je Gan še vedno tam. Ni še odšel. In ni bilo videti, da bi se nameraval kmalu kam premakniti.

Rekel je: "Kar pogovarjajta se, ne pustita se motiti." Sklonil se je in pobral cigaretni ogorek, ki je že ugasnil. Prižgal ga je in kadil naprej. Skozi meglico tobačnega dima je opazoval, kako se Ah-hao in kramar pogovarjata in sproščeno smejeta.

Luna je bila svetla in tako polna, kot je vedno na petnajsto noč svojega meseca. Pred kolibo ni bilo stolov. Kadar so se namestili pred vrata, so čepeli ali sedeli na skalah. Bilo je, kot bi uživali v mesečini jesenskega slavja. Skozi dim je Wan-fa opazoval, kako sta Ah-hao in Gan premikala dlani in stopala, kako so se jima usta odpirala in zapirala. Razumel ni niti besede tega, kar sta govorila, in ni mogel vstopiti v njun svet: zdelo se mu je, da posluša pogovor med moškim in ženskim duhom v jeziku duhov.

Očitno je spet zadremal.

Ah-hao je vstala in mu, kot po navadi, dvakrat zavpila na uho: "Pojdi spat, prav?" Nosila je zelo ohlapno zahodnjaško obleko, ki je bila sicer mlečno rumene barve, ampak je v mesečini postala podganje siva. Narejena je bila iz tujega blaga. Dobila jo je v cerkvi, po tem ko je šla k maši in poslušala pridigo moškega z visokim nosom in modrimi očmi. Zdaj se ni več spomnila, zakaj je šla v cerkev. Obleke ni spreminjala, samo za nekaj centimetrov jo je skrajšala, zato je na životcu še vedno visel okrasek, ki je bil zelo podoben dvojni ključavnici z železno verižico. V višini bokov je bila prišita še ena takšna ključavnica. Videti je bilo, kot da ključavnice in verige ščitijo skrivnostne dele ženske.

"Pojdi spat," je rekla Ah-hao in spet sedla na skalo. Nadaljevala je pogovor z Ganom. Sedela sta ob vratih, obsijana z mesečino.

Wan-fa je zazelhal in se odpravil v kočo spat. Morda si ju je upal pustiti sama, ker so ga k temu spodbudile ključavnice in verige.

Ko se je zbudil, se mu je luna zdela še polnejša in svetlejša, kot bi se mu režala. Iztegnil je roko proti drugemu delu rogoznice, da bi zatipal Ah-hao. Toda Ah-hao ni bilo tam. Wan-fa je skočil iz postelje, kot bi ga ugriznila kača. Tako hitro je planil iz spalnice, da ga mrzel pot še ni uspel oblit. V temi je brcnil leseno škatlo, ki je zaropotala tako glasno, da bi hrup na smrt prestrašil še duhove na pokopališču. Z dlanjo se je usekal po čelu in preklel svojo nerodnost. Mogoče sta slišala ropot. Gotovo sta ga slišala. In če sta ga, je bilo njegovo iskanje nesmiselno.

Res sta ga slišala. Na pragu je bila razprostrta stara, strgana rogoznica. Vrata so bila odprta in luna je sijala skozi nje. Ah-hao je sedela na rogoznici. Njen obraz je bil blede, kot bi se utopila in bi bila že nekaj časa mrtva. Tudi Gan je sedel in se obrnil proti izvoru hrupa. Čelo se mu je prepoteno svetlikalo.

Wan-fa se jima je približal s sklenjenimi pestmi in divje siknil: "Kaj delata tukaj?" Ah-hao in Gan sta hkrati vstala, kot bi bila vestna vojaka.

Oba sta začela govoriti in se trudila preglasiti in prehiteti drug drugega, kot bi bila šolarčka, ki tekmujeta na recitalu. Toda Wan-fa je slišal samo zvok, zvok, zvok. Ganu je pot tekkel s telesa. Prsne bradavice so mu otrdele in se jih je videlo skozi srajco, ki se mu je prilepila na telo. Ah-hao je Gana odrinila v kot in mu naročila, naj neha govoriti. Morda ni mogla gledati, kako zelo se je trudil. Potem je prevzela razlago in temeljito premislila vsako besedo. Toda Wan-fa je slišal samo: "Saj sva ... to je vse ... nič drugega ... Kajne? Kajne?" To zadnje je naslovila na Gana, ki ga je nekajkrat ošinila s pogledom.

Ne verjemi ji, se je opomnil Wan-fa. Z njo je bil poročen že trideset let – je obstajalo še kaj, kar je skrivala pred njim? Vsakogar bi lahko s čenčanjem zdolgočasila do smrti, saj se je zdelo, da ima v velikanskih ustih dva urna jezika. Nebo bi lahko prepričala, naj jo posuje s cvetjem. Ne verjemi ji. Ključavnice in verižice na njeni obleki so izginile. Ah-hao se je trdno oklepala obleke, kot bi se bala, da ji bo zdrsnila s telesa. Ne poslušaj je! Toda Ah-hao je še kar govorila in govorila in usta so ji zevala od ušesa do ušesa. Zdaj je začela preklinjati in ga psovati. Verjetno jo je razjezilo, da ga še ni uspela prepričati.

"Preklete! Si slišal, kaj ti pravim? Že pol dneva govorim, ti pa niti ust ne odpreš. Reci že kaj, boš? Preklete! Si zdaj še mutast?"

Nenadoma je Gan stopil naprej in s sabo prinesel val smradu svojih pazduh. Obraz mu je sijal od sreče, kot da se je domislil, kako se bo rešil. Ah-hao je potrepljal po rami in pokazal v kot sobe, ki ga mesečina ni dosegla. Tam je očitno nekdo spal. Ah-haojine oči so se takoj zasvetile. Z Ganom si je izmenjala nekaj hitrih besed in stopila do kota. Da, tam je nekdo spal. Spečo postavo je stresla z obema rokama.

"Zbudi se, fant. Zbudi se. Zbudi se in bodi priča stricu Ganu. Zbudi se, me slišiš? Preklete, spi kot ubit."

Ko se je Wan-fa vrnil v posteljo in upal, da bo lahko spal naprej, je Ah-hao še kar sitnarila. Znova in znova je poljubljala Wan-fajevo uho, kot bi ga srčno ljubila: "Kakšen grobijan si. Saj se ti niti ne sanja, kaj je vljudnost. Moral bi pomisliti, preden si takole izzval tako dobrega moža, kot je Gan. Nemogoč si. Fant se je ob polnoči zbudil in šel ven scat. Na pokopališču je zagledal neko senčno postavo, zato se je prestrašil in začel jokati.

Gan ga ni mogel potolažiti, zato ga je pripeljal sem. Ko je fant zaspal, sem Gana povabila, naj malo sede in spije skodelico vode, da bi se mu zahvalila. In takrat si prišel ti s tem hudičevim pogledom. No, zgodilo se je natanko to. Fej, res imaš burno domišljijo. Povem ti, natanko to se je zgodilo. Saj si slišal fantovo zgodbo, ne? Potem moraš verjeti, da med

nama z Ganom ni ničesar. Zakaj si še vedno jezen nanj? Zakaj? Zakaj?” Govorila je in govorila, in bolj kot je govorila, bolj besna je postajala.

Wan-fa ni mogel ubežati sitnarjenju, zato si je iskreno želel, da bi bil gluh kot kamen.

“Kdo pravi, da ti ne verjamem?” je dejal.

“Zakaj pa potem nisi česa rekel? Zakaj si bil samo tiho? Povej mi, si ljubosumen na Gana? Si res? Saj sploh ne moreš, pa si vseeno ljubosumen nanj? Ha! Kako trapasto.”

Mednju je legla neprijetna tišina.

Wan-fa jo je prekinil, kot bi se nenadoma spomnil nečesa precej pomembnega: “Mimogrede, kaj se je zgodilo s ključavnicami in verižicami s tvoje obleke?” Potrudil se je, da bi bilo vprašanje kar se da vsakdanje.

No, zdaj ji je zmanjkalo besed. Mogoče pa so me samo ušesa pustila na cedilu in je nisem slišal. Wan-fa je bil utrujen in bolela ga je glava, zato se je odločil, da ne bo vztrajal pri vprašanju.

“Ključavnice in verižice te zanimajo?” je vprašala Ah-hao, ki je namenoma uporabila nizek, skoraj neslišen glas. “Gan je rekel, da mu niso všeč, in jih je strgal z obleke.”

“Kaj si rekla?” je vprašal Wan-fa. Oh, ušesa, moja ušesa nikoli ne ujamajo besed, ki bi jih moral dobro slišati.

“Izgubila sem jih! Rekla sem, da sem jih izgubila,” mu je Ah-hao zavpila na uho. “Preklete! Tako si gluh, kot bi bil res kamen.”

Ah-hao se je stisnila k njemu in ga začela drezati z zapeljivimi prsti. Zdaj se je prvič zanimala zanj, odkar je izgubil sposobnost izpolnjevanja zakonskih obveznosti. Wan-fa je pogledal skozi okno. Luna je visela na nebu, okrogla in polna kot smejoč se obraz zavaljene deklice. Spomnil se je besedila neke priljubljene pesmi: *Gospodična Luna se mi smeje, ker sem tak bedak.*

Morda je res bil samo bedak.

Ko je že skoraj zaspal, se je spomnil, kako sta Ah-hao in Gan sedela na rogoznici pri vratih. Potem je znova zavohal Ganov smrad, še bolj zoprni kot sicer. Privel mu je pod nos, ko je opazoval odklenjene dele Ah-haojine obleke. Morda ga je Ah-hao prevarala, morda pa si je vse samo predstavljal. V mislih se mu je vrtelo vprašanje za vprašanjem, zato se je dolge ure premetaval in ni mogel zaspati.

Ni mu uspelo razvozlati uganke. Nekaj dni pozneje je lastnik volovskega voza oznanil, da bo vola oddal v najem oračem. Wan-faju je predlagal, naj nekaj dni ostane doma. Ob istem času je Gan sporočil, da mora na obisk v Lukang in nato v Tajpej po novo zalogo oblek. Rekel je, da se bo morda vrnil čez en mesec. Se je res nameraval vrniti? Morda je hotel oditi

za vedno, da ne bi z Ah-hao zabredel še globlje v viharne vode. Nekaj je bilo gotovo: med njegovo odsotnostjo Wan-fajev peti sin ni dobival plače in se je moral vrniti k staršem. To je bila res slaba novica.

Wan-fa zdaj ni imel službe. Sprva je hodil na hrib, kjer je izkopaval sladki krompir in ga prodajal na tržnici. S tem je potešil dve tretjini njihove lakote. Ko je zmanjkalo krompirja, je plezal na goro za goro in iskal tarove liste, ki jih je tudi prodajal. Čeprav je s tem potešil samo polovico svoje lakote, je moral obenem prenašati še zlobne pripombe vaščank, ki so si z nabiranjem tarovih listov služile žepnino. Pritoževale so se, ker je stari, gluhi Wan-fa pobral vse tarove liste in jih ni nič pustil zanje, zato bodo imele to leto manj novih oblek. Naj gre stari, gluhi Wan-fa k vragu!

Potem je prišel dan, ko tarovih listov ni bilo več. Vseeno je moral nekako napolniti svoj prazni želodec, ki je bil "luknja, globoka in neskončna kot morje". Kaj naj bi naredil? V hudi stiski je nazadnje šel kopat grobove, da je zaslužil nekaj penijev za hrano. Te službe ni mogel opravljati vsak dan, saj ljudje niso vsak dan umirali. Včasih je moral na truplo čakati dva ali tri dni. Ah, kako žalostno se mu je zdelo, da ljudje niso umirali prej. Kadar pa so, kadar je imel srečo in je slišal, da je nekdo umrl, je pogosto ugotovil, da ga je nekdo že prehitel in dobil službo. Zavedel se je, da ne bo mogel samo čakati na delo, če se bo hotel preživljati s kopanjem grobov, zato je spremenil taktiko. Dan in noč je po vasi iskal družine, kjer je kdo umiral. Če je kako našel, se je hitro prijavil za mesto grobarja ali nosilca krste, četudi je bil umirajoči še živ. Kmalu so mu sorodniki umirajočih vsakič, kadar se je pojavil pri hiši, zaloputnili vrata pred nosom, saj se jim je zdel kot strašljiv znanilec smrti.

Wan-faju se je zdelo, da je vsak dan dolg kot celo leto. Komaj je obvladal borno desetino svoje mogočne lakote.

Ah-hao se je nekega dne spomnila na najstarejšega sina, ki je delal v mestu in bi jim lahko pomagal. Lačna je štiri ure hodila po prašnih cestah, da je prispela do mesta. Ko se je vrnila, je s sabo prinesla samo slab kilogram svinjine in rib in ničesar drugega. Mestno življenje se je njenemu sinu še vedno zdelo težko.

Nekdo je Ah-hao priporočil dr. Linu, da bi kuhala in čistila njegovo kliniko. Če bi jo vzel v službo, bi lahko na mesec poleg prenočišča in hrane zaslužila sto novih tajvanskih dolarjev. Na dan razgovora ni v koči našla niti zrna, ki bi ji potešilo lakoto. Z zelenjavnega vrta nekega kmeta je ukradla nekaj sladkih krompirjev, položila jih je pod vroč pepel in jih spekla. Za kosilo je pojedla samo sladki krompir. Težaven sladki krompir.

Ko jo je dr. Lin vprašal, koliko otrok ima, je izstrelila pet velikih, glasnih prdcev, še preden je odprla usta. Trebuh je ni niti opozoril.

Dr. Lin, ki se mu je trenutek zazdel groteskno smešen, je z dlanjo zakril širok nasmeh in vprašal: "Imate pet otrok?"

Ah-hao je bilo grozno sram, ko je začela enakomerno, ritmično streljati prdec za prdecem. Njeno službo so odpihnili vetrovi.

Wan-fa in Ah-hao sta se zdaj pogosto sprla. Skoraj ves čas sta se spuščala v besedne bitke. Bilo je, kot bi razočaranje nad življenjem izražala s kletvicami, s katerimi sta zasipala drug drugega. Kadar sta se kriče ozmerjala, se jima to ni zdelo prehudo, saj je vsaj dokazovalo, da sta še živa – da ju revščina še ni povsem potlačila. Nikoli se nista fizično spopadla. Oba sta bila tako shirana, da sta imela na kosteh komaj še kaj mesa. Bolelo bi ju, če bi udrihala po tako koščениh telesih. Ob tem ne bi čutila nobenega užitka.

Nato se je po štiridesetih dneh vrnil Gan.

"Gan se je vrnil," je s tresočim glasom vzkliknila Ah-hao, ki ni mogla skriti sreče. "P-prinesel je t-toliko, toliko o-oblek. V-veš, zdaj je š-še bolj debel." Za trenutek je obmolnila in ni mogla nadaljevati.

Potem je dodala: "Gan si želi, da bi mu najin sin spet pomagal pri delu. Se strinjaš? Se strinjaš?" Oči so ji žarele in izdajale, kako je srečna. "O, bog, mislila sem, da se ne bo vrnil!"

S sinovim zaslužkom bi lahko vsaj malo zavrla lakoto, ki je postala podobna pokvarjeni budilki, ki ves čas zvoni in brni. Ne, se je opomnil Wan-fa, ne smem ji pokazati, da sem vesel Ganove vrnitve. In tudi Ganu se ne sme zdeti, kot da nam dela uslugo. Wan-fa je bil presenečen nad lastno preračunljivostjo. Rekel si je, da revnemu človeku včasih ostane samo še ponos.

Ker Ah-hao ni dobila odgovora, je ponovila vprašanje tako glasno, da je skoraj vreščala.

Wan-fa si je s prsti prečesal lase, da se mu je na ramena vsula ploha prhljaja. "Če želiš, da bi najin sin pomagal Ganu, ga pošlji tja," je odvrnil tako hladno, da je Ah-hao zmrazilo.

"Ali res nočeš, da gre?"

"Zakaj pa ne?" Celó sam je bil osupel nad svojim ledenim glasom.

Ah-hao ni odgovorila. Ko je odhajala, je Wan-faju zabrusila nekaj precej nesposobnega in izginila kot vrtinec vetra. Wan-fa je ni dobro slišal, zato ni vedel, s čim ga je ozmerjala.

Ko se je Wan-fa tisti večer vrnil s pogreba, na katerem je nosil krsto, mu je Ah-hao že skuhala lonec riža.

"Ti je Gan dal riž?" Strmel je v lonec, iz katerega se je kadilo, in nena doma ni več mogel prenašati lakote.

Takoj, ko je omenil Ganovo ime, je Ah-haojin glas postal nenaraven in je malo pokašljevala, kot bi pojedla preveč sladkorja in bi si morala izčistiti grlo, preden bi spregovorila. "Uh ... uh ... saj veš, da že dolgo nisva jedla poštene skledice riža, zato, uh ... Samo sposodila sem si malo riža od ... uh ... Gana. Uh, uh ..."

Wan-fa je hitro požrl slino, ki se mu je nabrala v ustih, in se domislil odgovora. Ah-hao ni hotel pokazati, kako lačen je bil. "Poslušaj, nehaj obremenjevati Gana z našimi težavami, prav?"

Ah-hao mu ni odgovorila, saj je bila preveč razkačena, da bi našla besede.

Kadar je odtlej omenila moža iz Lukanga, je njen glas postal miren, resnoben in previden, kot bi govorila o kakem bogu. Gan Wan-faja še ni prišel obiskat, kot bi se še živo spominjal sramote tiste noči, ko je sijala polna luna. Morda pa je imel samo preveč dela.

Ker je Wan-fajev in Ah-haojin najmlajši sin pomagal Ganu in je vsak mesec domov prinašal vso svojo plačo, sta spet živela kot človeka. Na hribu je spet rasel sladki krompir. Tarovi listi so bili zeleni in veliki in so rasli povsod. Wan-faju ni bilo treba vsak dan na lov za trupli. Imel je več časa, da je ostajal doma in pazil na Ah-hao in Gana. Odločil se je, da jima nikoli več ne bo dal priložnosti, da bi imela intimne odnose.

Toda njihov položaj se je nenadoma spremenil. Lastnik kolibe, v kateri je živel Gan, je hotel, da se Gan izseli.

"Kaj praviš na Ganov predlog?" Ah-hao je sedela med obema moškima in je Wan-faju povedala, kaj je rekel Gan. Vsako besedo je skovala previdno, da je imela ravno pravi pomen, kot vladni uslužbenec, ki oznanja uradno sporočilo. "Če te kaj moti, si bo gospod Gan našel samsko sobo v vasi. Navsezadnje bi bilo to zanj bolj priročno. No, kaj praviš?"

Gan je še kar kadil in ni niti pogledal Wan-faja. Vreme se je ohladilo in smrad Ganovih pazduh, ki ga je Wan-fajev nos nekoč tako dobro poznal, ni več onesnaževal zraka. Wan-fa se je nenadoma počutil, kot da se je povsem izgubil v tuji deželi, in ni vedel, kaj naj naredi: takšen občutek imajo po navadi novi uslužbenci, ki pridejo prvič na delo v nepoznano podjetje.

"Bom premislil."

"Premislil boš? Preklete, kaj se pa greš? Veš, kaj ti bom povedala? S svojim pretvarjanjem že celo življenje smrdiš kot bolan pes." Ah-hao je stisnila čeljusti in srepela v Wan-faja.

Ne ugovarjaj ji, kadar je tako besna, se je opomnil Wan-fa, ali pa bo namenoma izbruhala najgrši odgovor. Delal se je, da ni slišal oštevanja, in glasno rekel: "A?" Uspelo mu je preprečiti dodatne obtožbe. Še dobro, da gluhost vsaj nečemu služi, kajne?

“Koliko bo plačal?” je Wan-fa zašepetal Ah-hao na uho, čim je Gan odšel.

Ah-hao je skočila pokonci in zavpila: “Koliko pa pričakuješ? Plačal bo štiristo osemdeset novih tajvanskih dolarjev na mesec za sobo in hrano. Misliš, da to ni dovolj? Navajen je tukajšnjega življenja, sicer sploh ne bi pomislil na tvojo razmajano barako. Preklete! V vasi bi za lepo samsko sobo plačal komaj kako zrno riža! In ti še vedno hočeš več kot štiristo osemdeset? Sranje! Premislil boš? Premislil boš? Vse dobre stvari hočeš uničiti. Tak si, kot slaba kura, ki leže samo svinjarijo. Samo svinjarijo. Ničvreden, gluhi mutec si!” Vreščala je na ves glas. Njeno besnenje se je slišalo kilometre daleč, kot jutranje kikirikanje.

Gan se je torej vselil in je živel in jedel z Wan-fajem in njegovo družino. Ponoči sta Wan-fa in Ah-hao spala v svoji sobi, Gan pa je z njunim najmlajšim sinom spal na rogoznici pri vratih. Ganovo blago so spravili v zadnji del kočē.

Kmalu se je po vasi razširila nova govorica: “Za božjo voljo, ste slišali, da stari, gluhi Wan-fa, Gan in Ah-hao skupaj spijo na eni postelji? Ne verjamete? Ljubi bog!”

Wan-fa je nehal hoditi v vas; tja je šel le še takrat, kadar se temu nikakor ni mogel izogniti. Vaščani so ga zasmehovali in njihova bela zrkla prezira so ga spravljala v grozno zadrego. Z Ganovim denarjem sta si z ženo zdaj lahko kupila dovolj hrane. Sinovo plačo je obdržal Wan-fa – to je bil edini pogoj, ki ga je postavil, preden je Ganu dovolil, da se je preselil k njim. Zdaj mu ni bilo več treba hoditi na delo v vas. Podnevi je z Ah-haojino pomočjo obdeloval njivo s sladkim krompirjem. Ponoči se je na vso moč trudil preprečiti, da bi Gan prišel do Ah-hao. Sledil ji je kot senca, ne glede na to, kam je šla. Za petami ji je capljal celo takrat, kadar se je šla olajšat na pokopališče. Seveda je bil dovolj vljuden, da je vedno stal nekoliko dlje, kadar je opravljala veliko potrebo.

Neko noč je imela Ah-hao dovolj vohunjenja.

“Kaj pa delaš? Zakaj mi slediš do sem? Hočeš videti, kako grem na stranišče? Pazi se, če prideš samo korak bliže, se ti bom poscala na obraz!”

Hladna vojna med Wan-fajem in Ganom je pri večerji postala bolj vroča. Navadno je Wan-fa tiho jedel in opazoval druga dva. Jedel je tako neslišno, kot da sploh ne bi žvečil. Vedno je zadnji odšel od mize, zato njegovemu pazljivemu pogledu ni ušel niti najmanjši stik med Ah-hao in Ganom. Nekajkrat sta med pogovorom tako stišala glasove, da Wan-fa ni ničesar slišal. Takrat je v opozorilo grobo zakašljal. Včasih se nista zmenila zanj in sta še kar šepetala in se smehljala. Sta gluha in nema, kaj? Wan-fa je zaklel sam pri sebi. Celu slepa sta, saj se sploh ne zmenita zame. Kakšna

žalitev! Tega ne bom prenašal. Z glasnim treskom je odložil skledico na mizo in jezno odkorakal. Videti je bilo, da se bliža vroča vojna.

Nazadnje so mir brez bitke sklenili v manj kot štiriindvajsetih urah. Vsa-kič, ko se je Wan-fa razjezil in odvihral iz hiše, je odšel na pokopališče, kjer si je s pasu snel dolgo mošnjo. Iz nje je vzel kovance in bankovce in jih prešteval. Prešteval jih je naprej in nazaj. Ah! Še vedno ni imel dovolj, da bi si kupil voz in vola. Še vedno mu je precej manjkalo. Potem si je rekel: ni prav, da sem tako strog do Gana, saj je vendar moj bog bogastva in bilo bi zelo neumno, če bi ga odgnal. Naslednjih nekaj dni je ob Gano-vih in Ah-haojinih pogovorih zamižal na eno oko.

V stari kolibi je takrat živel prodajalec vložene zelenjave, ki je bil očitno lastnikov sorodnik. Dan za dnem je sušil zelje, korenje, fižol in kdo ve, kaj še vse, zato so se začeli pri njem nabirati roji muh. Kadar je imel čas, je obiskal Wan-faja. Ko je sedel in začel govoriti, so njegove majhne podganje oči švigale naokoli, proti vzhodu in proti zahodu, saj je iskal kakšno skrivnost, ki bi jo lahko razširil po vasi. Poteze njegovega obraza so bile grobe in zlobne. Povrh vsega je še smrdel po kislem, kot kumari-ca. Wan-faju sploh ni bil všeč. Spomnil se je starega pregovora: *Pazi se obiskovalcev, saj prinašajo težave*. Toda Gan se je s prodajalcem vložene zelenjave dobro razumel – morda sta oba uživala v smradu.

Nekega večera je prodajalec vložene zelenjave prišel na obisk, sledil mu je oblak umazanih muh. Gan je bil pri reki, kamor se je šel umiti. Wan-fa je bil še v hiši, ko je iz obiskovalčevega nosljanja razbral, kdo je prišel. Ah-hao je v kuhinji pomivala posodo. Samo Wan-fajev peti sin je bil pred hišo, kjer se je igral s frnikolami. Wan-fa ni dobro slišal, kaj sta se prodajalec in fant pogovarjala, potem pa je prodajalec očitno namenoma povzdignil glas, da je kar vpil.

“Kam je šel Gan, ki ti poriva mamo?”

Wan-fa ni slišal sinovega odgovora.

“Gan, saj veš, Gan, ki ti poriva mamo. Kam je šel?”

“Preklete!” je zavpil Wan-fa in pridirjal iz koč. Kar tresel se je od besa. Z eno roko je zgrabil prodajalca vložene zelenjave in ga začel divje tepsti in brcati, znova in znova. Muhe so se prestrašeno razletele v vse smeri.

Ko se je Gan vrnil od umivanja v reki, je našel vso svojo lastnino – obleke, čevlje, nogavice, kuhinjske potrebščine, torbe – raztreseno naokrog pred hišo. Videti je bilo, kot bi koč zagorela, drugi pa bi njegove stvari hitro spravili na varno. Gan, možak iz Lukanga, se je počutil, kot bi ga izdolbli.

Wan-fa je stal pri vratih. Čim se mu je Gan z umivalnikom v rokah približal, je Wan-fa stopil naprej in mu požugal s pestjo.

“Gan! Preklete! Izgini! *Gan!* Spravi se stran! Hranim podgano, pa mi pregrize vrečo! Sranje! Misliš, da si me preslepil, samo zato, ker ne slišim? Vraga! Si si pogum izposodil od bogov? Si hotel izkoristiti mojo gluhost? O, ti prekleti kurbir! *Gan!* Misliš, da sem slep? Misliš, da ne vem, kaj skrivaš? Sranje! Res misliš, da ne vem, kako obračaš svoj denar? Prekleti hudič! Hranim podgano, pa mi pregrize vrečo ...” Skoraj vsak stavek je pospremil z rjovečim “*gan*” ali “sranje,” da je Gana skoraj prestrašil do smrti.

Gan si je hitro izposodil volovski voz in svoje stvari še tisti večer preselil v vas. Ah-hao si ni upal niti pogledati, kaj šele, da bi se od nje poslovil.

Nato so vaščani začeli opravljati. Govorili so, da Gan Wan-faju ni več hotel dajati denarja, zato ga je ta vrgel iz hiše. Precej ljudi je obiskalo Wan-faja, da bi izbrskali kaj umazanije. Wan-fa jih je vse razočaral, saj je trdil, da mu ušesa sploh ne služijo več.

Wan-fajevo življenje se je spet poslabšalo. Nekaj kmetov je najelo pobočje griča, kjer je Wan-fa na občinski zemlji posadil sladki krompir. Nezreli krompir so izkopali in Wan-fa je v zameno dobil samo sto novih tajvanskih dolarjev. Še huje ga je prizadelo, ko je njegov peti sin resno zbolel in je imel grozno drisko. Wan-fa je porabil vse kovance in bankovce, ki jih je hranil za vola in voz, da je rešil otroka. Ko je pri zdravniku poravnal račun, so se mu v očeh nabrale solze. Morda ga je bolelo, ker je izgubil vse prihranke, morda je samo objokoval svojo nesrečo.

Nazadnje ga je znova najel njegov nekdanji delodajalec, lastnik volovskih vozov. Že teden za tem se je zgodila nesreča. Vol, ki so ga dodelili Wan-faju, je nenadoma podivjal in poteptal otroka, ki je nato umrl. Zaradi tega je bil Wan-fa obsojen na precej dolgo zaporno kazen. Čeprav lastnika volovskih vozov niso zaprli, je moral plačati visoko kazen, kar je storil med bolečim ječanjem: “Sveta nebesa! Sveta nebesa!”

V zaporu je Wan-faja skrbelo za Ah-hao in sina. Spraševal se je, kje bosta našla denar za riž. Ponoči je komaj spal. Nekega dne mu je nenadoma postalo žal, da je pregnal Gana. Po tem je vsak dan nekaj časa krivil samega sebe, da je bil tako nesramen do Gana. Včasih si je predstavljal, da se je morda Gan vrnil k Ah-hao in živel pri njej. Drugi zaporniki so mu povedali, da ima žena pravico zahtevati ločitev od moža, ki je zaprt. Ah-hao se je morda z Ganovo pomočjo že ločila od njega. In če se je, kaj naj bi storil? Lahko bi od njiu zahteval denar, vsaj zaporniški pajdaši so mu tako svetovali. Če bi ženo prepustil drugemu, bi bilo smiselno zahtevati denar. Navsezadnje je za Ah-hao ob poroki plačal precejšnjo doto, zato ne bi bilo nenavadno, če bi hotel poplačilo. Kako bedasto je, da se bojim, da bom izgubil ženo, čeprav je ne morem obdržati. Ha, res bedasto!

Ker Ah-hao ni več tako pogosto prihajala na obisk, je Wan-fa sklepal, da spet živi z Ganom. Ko ga je le obiskala, jo je povprašal o njenem življenju. Sprva se je izmikala vprašanju in je govorila o drugih stvareh. Ko je Wan-fa večkrat ponovil vprašanje, je sklonila glavo in priznala: "Gan se je vrnil."

Pogladila si je gubo na krilu. "No, saj imamo srečo, da skrbi za nas, kajne?"

Wan-fa ji ni odgovoril. Pravzaprav ni rekel ničesar več. Pomislil je, da je Ah-haojin obraz zardel kot breskev, ko mu je povedala resnico. Ja, res je lepo, da nekdo skrbi za mojo družino, medtem ko sem v zaporu.

Na dan, ko so ga izpustili, sta ga Ah-hao in sin prišla čakati pred vrata zapora. Fant je nosil nova oblačila. Wan-fa doma ni videl nobenega znaka, da bi bil Gan tam. Zvečer ga je Gan prišel obiskat z dvema steklenicama piva, da bi praznovali njegovo vrnitev. Gan je govoril s svojim močnim lukanškim naglasom in Wan-fa ni razumel niti besede.

Ah-hao se jima je pridružila. "Gospod Gan ti je kupil vola in voz. Od jutri boš lahko s svojim vozom zaslužil precej več."

"Kupil mi je volovski voz?" Wan-fa je povsem osupnil. Celo življenje je sanjal o tem, da bi imel svoj voz, in zdaj so se mu sanje uresničile. Za trenutek je bil vesel in navdušen, nato pa se je zgrozil nad samim sabo. Kakšna sramota! Da bi ženo zamenjal za volovski voz? Kakšna sramota!

Nazadnje je le sprejel darilo, čeprav se je obotavljal, seveda.

Enkrat na teden ga je Gan poslal v noč s steklenico piva. S pivom je vedno odšel v japonsko krčmo in si naročil pravo pojedino. Bil je dovolj obziren, da se je vrnil pozno. Kadar je prišel prezgodaj, je potrpežljivo počakal pred vrati, dokler Gan ni končal, prišel iz Ah-haojine spalnice in šel spat na rogoznico pri vratih, kjer je spal tudi fant.

Šele takrat je Wan-fa vstopil s tako vzvišenim izrazom, kot da ni videl Gana ali zavohal neprijetnega vonja njegovih pazduh.

Gan je Wan-faju dal steklenico piva samo enkrat na teden, nikoli večkrat, saj je verjel v zmernost pri vseh stvareh v življenju.

Med vaščani se je razširil nov pregovor: *Če se hočeš poročiti z devico, potrebuješ samo torto, za staro, poročeno coprnico pa cel volovski voz.* Pregovor so poznali vsi in so ga uporabljali še dolgo.

* * *

Pet mladih vaščanov je nehalo veseljačiti. Vstali so in poravnali račun. Ko so odhajali, je tisti z veliko glavo, ki je bila širša od njegovega trupa, pljunil proti Wan-faju. Gluhi mož se je komaj izognil leteči slini.

Wan-fa je pil pivo, kozarec za kozarcem. Zdelo se mu je še prezgodaj, da bi se vrnil domov, zato je udaril po mizi in zavpil: "Hej, prinesite mi še race z dišečo koreniko kitajske angelike, prosim!"

Ni razumel, zakaj so mladi vaščani, ki so odhajali, postali in se obrnili. Stali so pred vrati in pogledovali proti njemu. Smejali so se in se pogovarjali. Videti je bilo, kot da so ravnokar ugotovili, da Wan-fa svojo rit nosi na glavi.